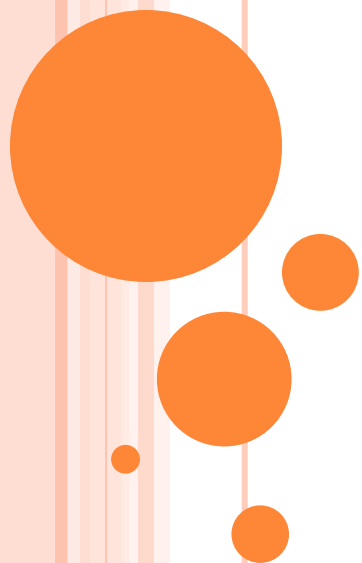

به نام خداوند جان و خرد

مکتب شناخت گرایی و دلالت های آن در فرایند یادگیری

مدرس: مریم براتعلی – Ph.D
دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان

پیازه

اندیشه ها و کلیات نظریه آن

○ **تعریف رشد یا تحول: تغییرات منظم و سازگارانه ای که از لحظه بستن نطفه تا هنگام مرگ در فرد اتفاق می افتد و دارای جنبه های مختلف جسمانی، شخصیتی، اجتماعی و شناختی است.**

رشد شناختی: به تغییرات منظمی گفته می شود که در طول زمان در شناخت (دانستن، یادگرفتن، به یاد آوردن، فهمیدن و اندیشیدن) در فرد اتفاق می افتد.

هدف ابتدایی پیازه در مطالعه فرایندهای رشد شناختی کودکان و نوجوانان بررسی منشاء و چگونگی تکامل دانش در نزد نوع بشر بود. از این رو مطالعات او در حوزه شناخت شناسی ژنتیک قرار داشته است.

تعادل و طرحواره

○ یکی از فرایندهای مهم رشد شناختی در نظریه پیاژه که سایر فرایندها به آن وابسته اند تعادل یابی است. طبق نظر پیاژه انسان به طور ذاتی علاقمند است بداند که جهان چگونه کار میکند و نیازمند است که در تجربه های خود نظم، ساختار و قابلیت پیش بینی بیابد.

○ تعادل : منظور از تعادل یک حالت توازن شناختی بین درک انسان از جهان هستی و تجربه هایی است که کسب می کنند.

○ طرحواره: به الگوهای سازمان یافته اندیشه و عمل طرحواره ذهنی می گویند.

محتوا: در مقابل طرحواره که جنبه توانایی زیر بنای محتوا را تشکیل می دهد به جنبه های آشکار هوش گفته می شود.

سازگاری

○ سازگاری: به فرایند دمساز کردن طرحواره ها و تجربه ها با یکدیگر به منظور ایجاد تعادل سازگاری گفته می شود.

○ سازگاری شامل جذب و انطباق می شود.

□ جذب: یعنی ایجاد تغییر در محیط و سازگار کردن آن با ساخت شناختی موجود در فرد.

□ انطباق: یعنی ایجاد تغییر در ساخت شناختی و هماهنگ کردن آن با نیاز های محیطی.

سازمان: به نظم منطقی حاکم بر دستگاه شناختی اشاره می کند و مکمل سازگاری است.

مراحل و نظریه رشد پیاژه

- در نظریه پیاژه هوش از نخستین روزهای زندگی کودک ظاهر می گردد، اما تفکر عمدتاً در سالهای پس از زبان آموزی و نماد سازی امکان پذیر می شود.
- یکی از ویژگی های مهم نظریه پیاژه مراحل رشد آن است. در این نظریه چهار مرحله اصلی رشد تعریف شده است:
- مرحله حسی- حرکتی: (۰ تا ۲ سالگی) کودک جهان را از راه حواس و فعالیت های حرکتی کشف می کند.
- مرحله پیش عملیاتی (۲ تا ۷ سالگی): به تدریج تفکر نمادین ظاهر می شود.
- مرحله عملیات محسوس (۷ تا ۱۱ سالگی): کودکان به طور کاملاً منطقی می اندیشند، اما بر حسب امور عینی و انتزاعی. در این مرحله همچنین اصول بقاء یا نگهداری ذهنی، بازگشت پذیری، طبقه بندی. ردیف کردن را درک می کنند.
- مرحله عملیات صوری (۱۱ سالگی به بالا) نوجوان می تواند استدلال فرضیه ای قیاسی داشته باشد و به آنچه موجود نیست بیندیشد.

دلالت‌های نظریه پیازه در یادگیری

○ استفاده از نظریه رشد شناختی پیازه می‌تواند معلمان را در موارد مختلف کمک کند:

۱. شناسایی تفادات بین نوع تفکر کودکان و بزرگسالان؛
۲. توجه به اینکه کودکان در یادگیری موضوع‌های مختلف نیاز به عمل کردن و درگیر شدن با موقعیتهای واقعی را دارند.
۳. تاکید بر آموزش گروهی دانش آموزان در کنار یادگیری اکتشافی فردی
۴. انطباق روشهای آموزشی با نیازهای فردی دانش آموزان و سطح درک و فهم آنان.

نکته آخر

- هرچند که نظریه پیازه یک نظریه قرن بیستمی است ولی هنوز هم در محافل علمی و تربیتی یک نظریه مطرح و قابل استفاده است.
- با این حال نوظیازه ای ها که گرایشهای خبرپردازی دارند در آن تجدید نظرهایی به عمل آورده و تغییراتی ایجاد کرده اند.
- به پیشنهاد آنان رشد یا تحول در نتیجه افزایش توانایی پردازش اطلاعات
- رخ میدهد نه بر اثر تغییرات حاصل در ساختهای ذهنی و طرحواره ها.

گشتالت

○ اصطلاح گشتالت شکل، انگاره، یا طرح معنی می دهد، اما در روانشناسی بدین معنی است که کل از اجزای تشکیل دهنده آن بیشتر است.

○ بینش: روانشناسان گشتالتی به یادگیری از راه بینش تاکید دارند. یادگیرنده زمانی که بتواند از راه درک روابط میان اجزای موقعیت یادگیری به صورت کل سازمان یافته، به تمامیت آن موقعیت پی ببرد.

قوانین سازمان ادراکی

- طبق نظریه گشتالت، چگونگی ادراک ما از پدیده های مبتنی بر چندین قانون یا اصل به نام قوانین سازمان ادراکی است.
- این قوانین تواناییهایی هستند ذاتی در انسان که از طریق آنها فرد پدیده های ادراکی را سازمان می دهد.
- مهمترین قوانین سازمان ادراکی عبارتند از:
 - ❖ ۱. شباهت
 - ❖ ۲. مجاورت
 - ❖ ۳. بستن
 - ❖ ۴. ادامه خوب
 - ❖ ۵. سادگی
 - ❖ ۶. شکل و زمینه

کاربرد آموزشی نظریه گشتالت

➤ مهمترین کاربرد آموزشی گشتالت به وسیله ماکس و ورتایمر در کتاب تفکر بار آور مطرح شده است. ورتایمر به جای روشهای متداول زمان خود در آموزش ریاضیات، یعنی روشهای مبتنی بر منطق و روش مبتنی بر تداعی گرای (حفظ طوطی وار) روش بینش مندانه را پیشنهاد داده است.

➤ در نظریه یادگیری معنی دار کلامی، گفته شده وقتی مطلبی معنی دار است که قابل ارتباط دادن با مطالبی باشد که از پیش در ساخت شناختی یادگیرنده وجود دارند. به همین قیاس، یادگیری معنی دار از راه ایجاد ارتباط بین مطالب تازه و مطالب قبلا آموخته شده ایجاد می شود.

شمول

➤ هنگام یادگیری مطالب تازه به صورت معنی دار، آن مطالب جذب هرم ساخت شناختی یادگیرنده می شوند. این جذب شدن مطالب در ساخت شناختی شمول نام دارد.

➤ در نظریه یادگیری معنی دار کلامی، یادگیری با شمول اشتقاقی و شمول همبستگی و فراموشی با شمول زوالی تبیین می شوند.

➤ عواملی که در نظریه یادگیری معنی دار کلامی سبب بهبود ساخت شناختی و افزایش کیفیت یادگیری و یادداری می شوند عبارت اند از:

❖ سازمان

❖ ثبات

❖ روشنی دانش یادگیرنده در یک زمینه معین در لحظه یادگیری.

پیش سازمان دهنده

○ پیش سازمان دهنده به مجموعه ای از مفاهیم مربوط به موضوع یادگیری گفته می شود و نقش آن این است که توجه یادگیرنده را به مفاهیم عمده مطلب مورد یادگیری جلب می کند، روابط میان مطالب را برجسته می سازد و مطالب جدید را به آنچه یادگیرنده از قبل می داند ربط می دهد.

○ پیش سازمان دهنده را می توان توضیحی (نمایشی) م مقایسه ای تقسیم کرد. علاوه بر اینها هم پیش سازمان دهنده کلامی و نوشتاری وجود دارد هم پیش سازمان دهنده شفاهی و هم پیش سازمان دهنده شکلی و نموداری.

نظریه آزو بل و دلالت‌های یادگیری آن

- مهمترین عامل انگیزشی موثر بر یادگیری معنی دار سائق شناختی است.
- سائق شناختی یک انگیزه درونی است که از کنکاوی ها و علاقه های یادگیرنده نسبت به کشف، دستکاری، درک و فهم و برخورد با محیط سرچشمه می گیرد.

نظریه بندورا و کاربردهای آن در یادگیری

- نزدیک ترین نظریه شناختی به نظریه های رفتاری نظریه شناختی – اجتماعی بندورا است. مهمترین وجه اشتراک نظریه بندورا و نظریه های رفتاری اهمیت دادن آنها به تقویت و تنبیه است.
- طبق مفهوم تعیین گری متقابل، عوامل شخصی (از جمله باورها، انتظارات، نگرشها و...) رویدادهای محیطی (فیزیکی و اجتماعی) و رفتارهای (علمی و کلامی) فرد با یکدیگر تاثیر متقابل دارند و به کمک هم رفتار انسان را تعیین می کنند.
- در نظریه بندورا مهمترین یادگیری، یادگیری از راه مشاهده دارای چهار مرحله اصلی است: توجه، به یادسپاری، باز آفرینی و انگیزشی

خودکارآمدی

○ **خودکارآمدی:** به باورهای افراد درباره توانایی کنترل زندگی به دست خودشان گفته میشود. خودکارآمدی عنصر مهم خودسازمانی است. خودسازمانی یا خودنظم دهی یعنی تولید و هدایت اندیشه ها، هیجانها و رفتار توسط خود فرد به منظور رسیدن به هدف.

○ **یکی از برنامه های موفق آموزش خودسازمانی تغییر شناختی- رفتاری است.** منظور از تغییر شناختی رفتاری تغییر دادن رفتار آشکار فرد به وسیله دستکاری فرایندهای فکری نهان اوست.

کاربردهای نظریه یادگیری مشاهده ای بندورا

- از جمله کاربردهای نظریه یادگیری مشاهده ای بندورا عبارتند از:
 - آموزش رفتارها و مهارت‌های تازه
 - تشویق و ترغیب رفتارهای قبلاً آموخته شده
 - نیرومند کردن یا ضعیف کردن اثر بازداری؛
 - جلب توجه یادگیرندگان
 - ایجاد پاسخهای هیجانی
-
- عاملیت انسانی یا نیروی انسانی در نظریه بندورا عبارت است از طراحی
 - آگاهانه و اجرای عمدی اعمال از سوی فرد به منظور تاثیرگذاری بر رویدادهای آینده.

خداقوت عزیزان

